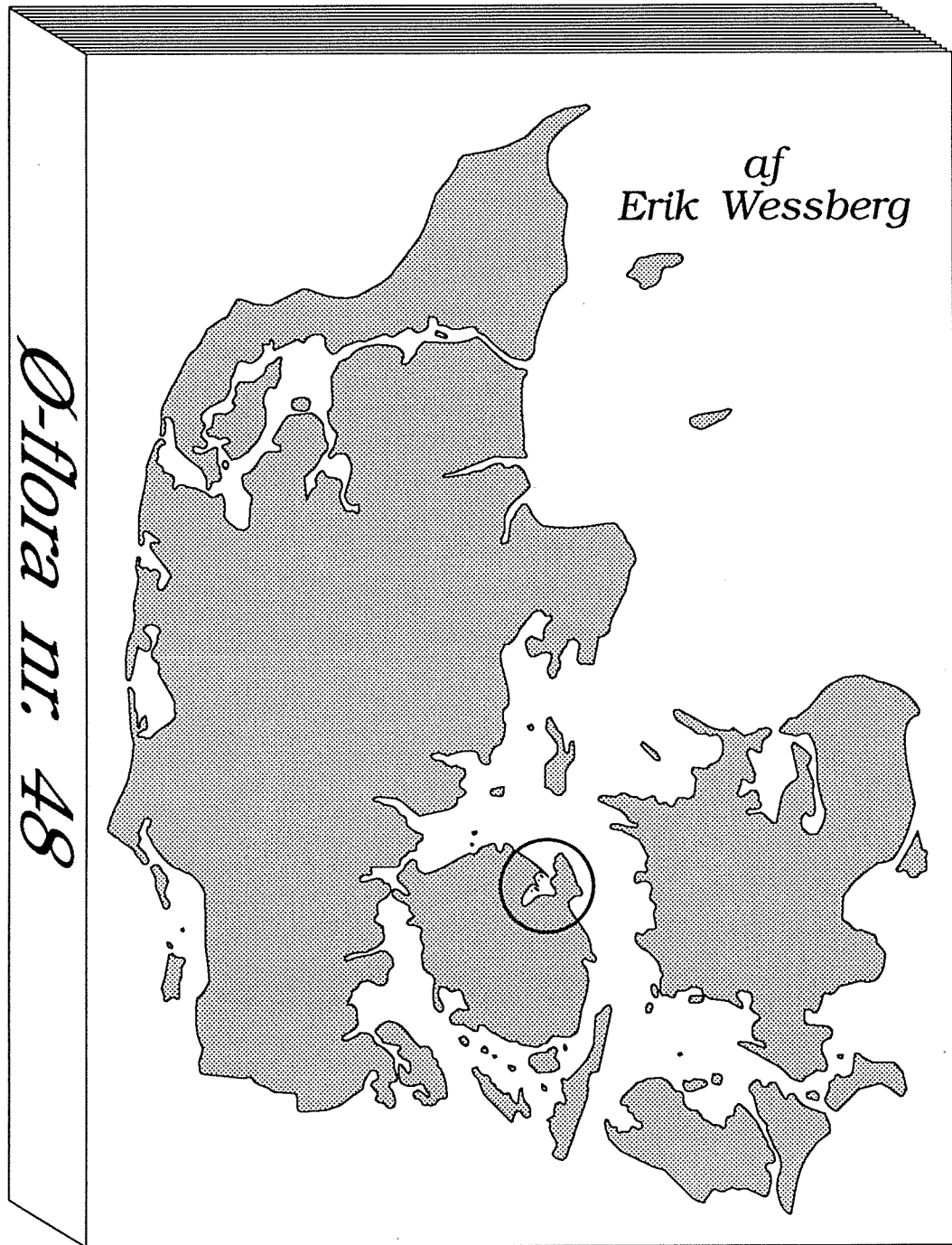
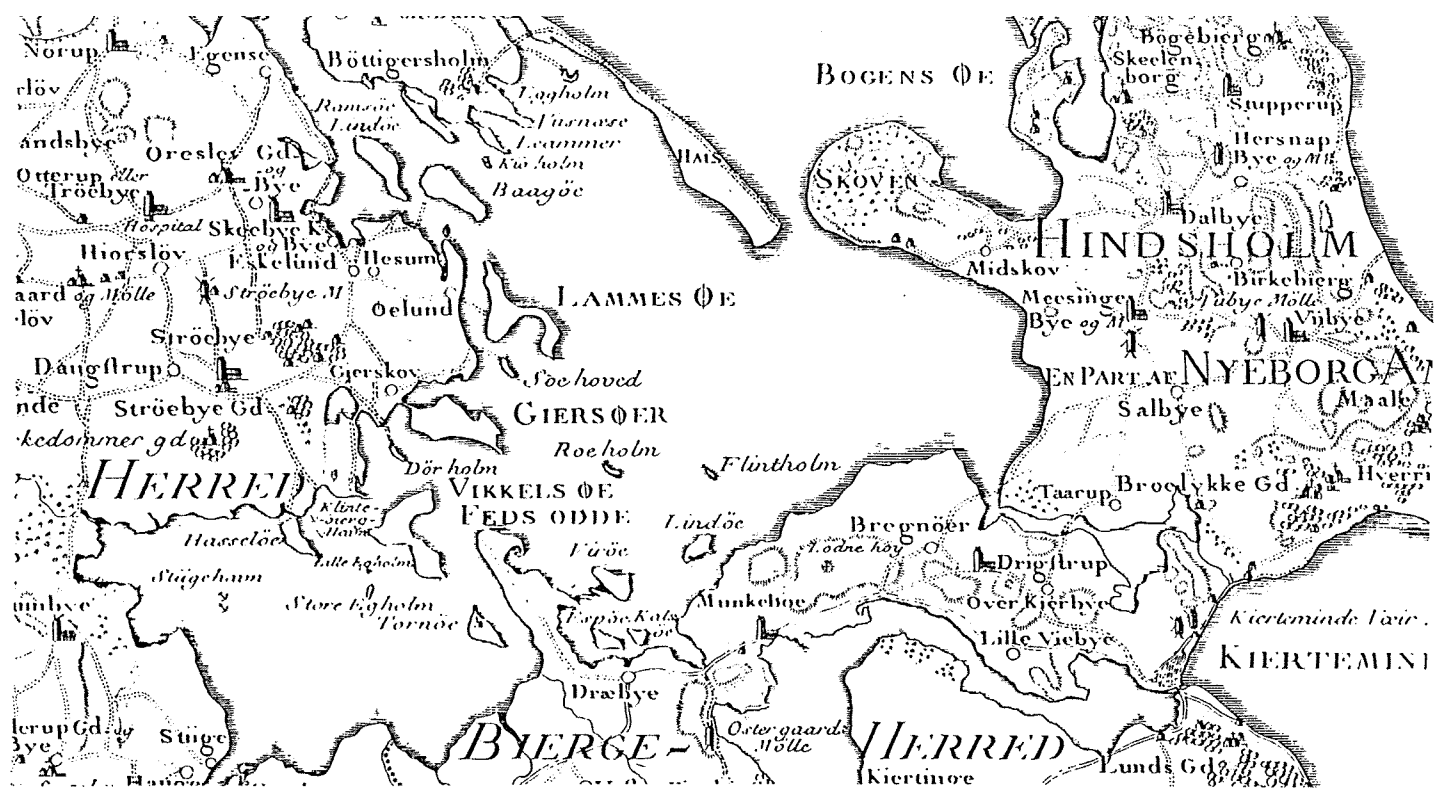

HOLMENE

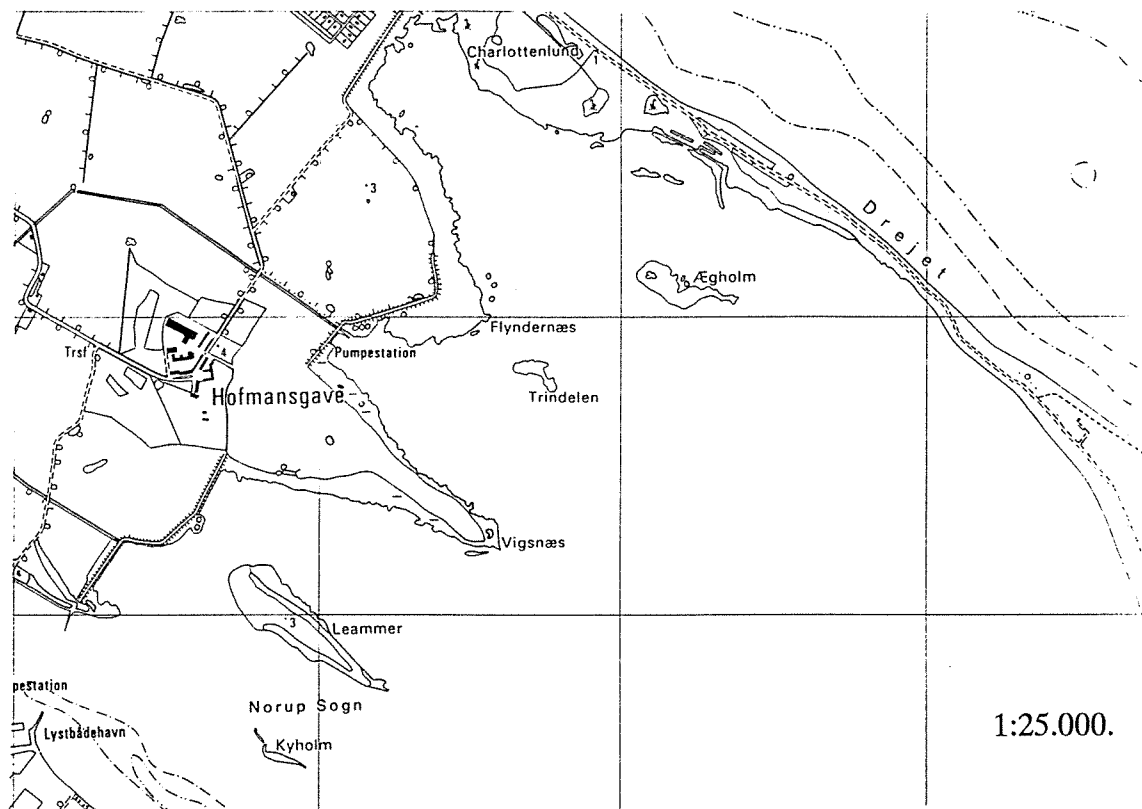
ved Drejet i
Odense Fjord

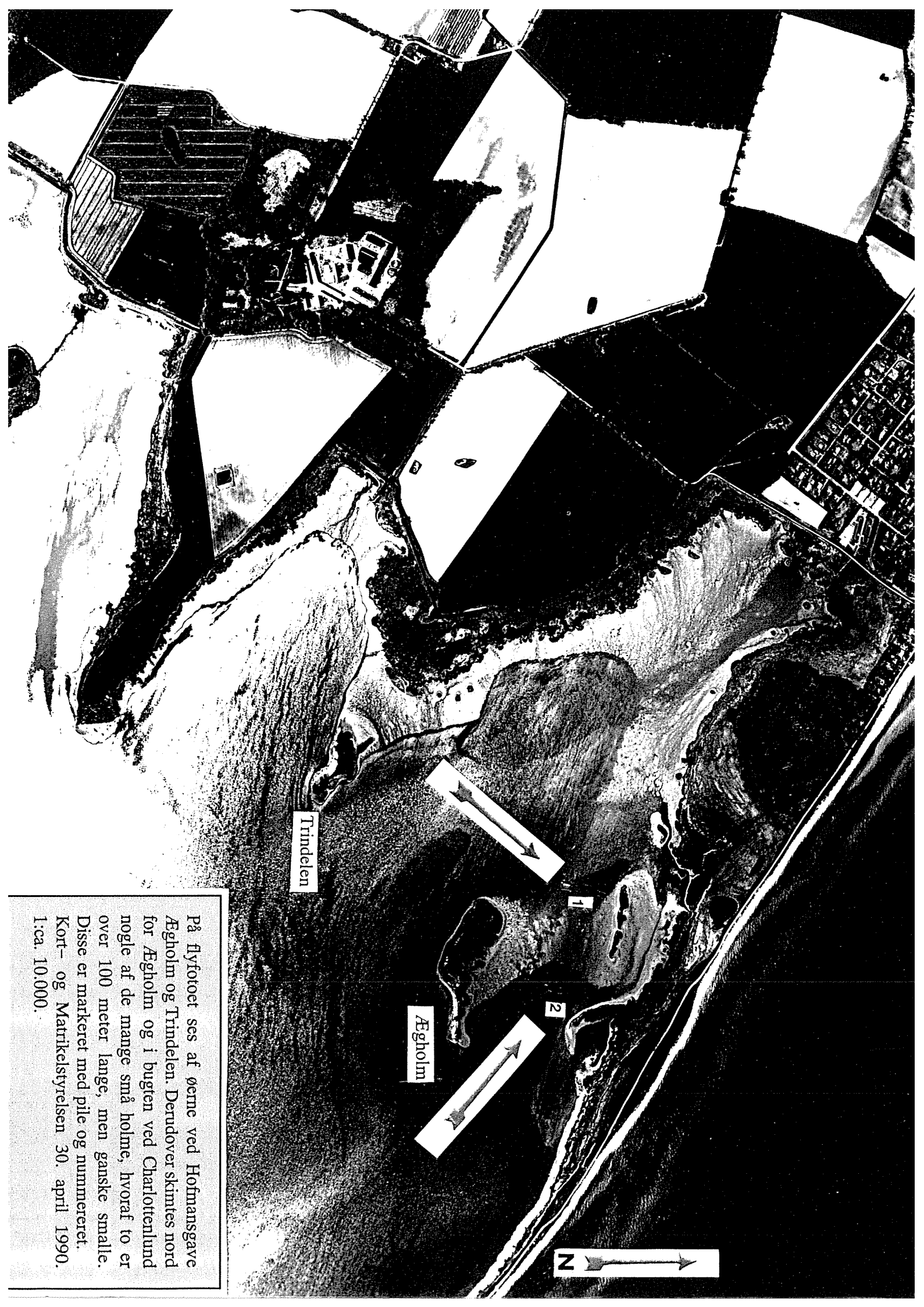
Randers 1993

Udsnit af Videnskabernes Selskabs kort tegnet af C. Wessel i 1780. Siden da er meget blevet inddæmmet og tørlagt for at kunne inddrages i landbrugsdriften. Wessel har ikke angivet nogle af de små holme. Måske fandt han dem for små. Da også Trindelen mangler på hans kort, så er det dog mest sandsynligt, at inddæmningerne, som startede i 1756 (Trap 1956: 314) har skabt nye læforhold, der har resulteret i en opdukken af nye, lave holme.

På dette moderne 4 cm-kort fra 1972 med rettelser i 1982 er de største af holmene tegnet. En del af de allermindste, som ikke er stort mere end en snes kvadratmeter store, er ikke indtegnet. Holmene ved Vignæs og Flyndernæs har jeg ikke undersøgt.

Trindelen

Ægholm

1

2

På flyfotoet ses af øerne ved Hofmansgave Ægholm og Trindelen. Derudover skimtes nord for Ægholm og i bugten ved Charlottenslund nogle af de mange små holme, hvoraf to er over 100 meter lange, men ganske smalle. Disse er markeret med pile og nummeret. Kort- og Matrikelstyrelsen 30. april 1990. 1:ca. 10.000.

Holmene ved Drejet i Odense Fjord

Indledning

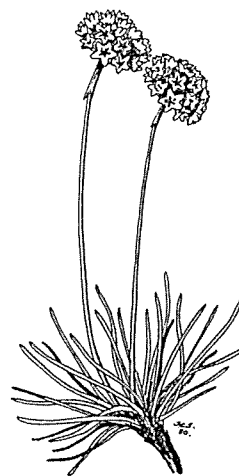
I det fladvandede farvand syd og sydvest for Drejet, der er det smalleste sted på den lange odde, der mod sydøst fører til den bredere del, kaldet Hals-Enebærodde, ligger dels nogle små øer, dels flere mindre holme. De små øer, som alle i 1993 er beskrevet i ø-floraserien, er nævnt fra nord: Ægholm, Trindelen, Leammer og Kyholm. De mindre holme ligger alle tæt under land. Det er kun de holme, der ligger nord for Ægholm samt de, der ligger i bunden af vigen ved Charlottenlund, der er blevet undersøgt, og af dem er det kun holmene nord for Ægholm, der ved hvert besøg i området har fået vegetationen undersøgt.

Holmene er meget små. To af dem, som ligger helt inde under land, er ganske vist flere hundrede meter lange, men ikke bredere end 15–20 meter, og de er på flyfotoet side 3 vist med pile og nummereret 1 og 2. De øvrige holme er generelt kun på 20–50 kvadratmeter. Alle er så lave, at de ved bl.a. vinterhøjvande bliver overskyldt. De rummer derfor kun strandengsplanter.

Med undtagelse af den næststørste af holmene (nr. 1), er der "naturligvis" ikke observeret ynglefugle på dem. Der er ingen adgangsbegrænsninger på holmene, hvilket heller ikke skulle være nødvendigt – og dog. Det er forbundet med meget store vanskeligheder at komme til et par af dem, der ligger umiddelbart vest for holm nr. 2, der kun er adskilt fra Drejet af en smal rende. Alt ser tilsyneladende harmløst ud. Området omkring disse små holme er ved lavvande tørlagt eller kun dækket af få centimeter vand. Ganske få skridt er der fra Drejet og derud. Men bunden består af ildelugtende dynd, der pludselig giver efter, og det varer kun et par sekunder, før man sidder i til hofte. Det er en oplevelse, der aldrig glemmes. Det er næsten umuligt at komme fri. Der er kun to muligheder for at komme fri. At råbe om hjælp. Er det godt vejr, er der altid folk, der vandrer på vejen til og fra Enebærodden. Man kan også efter ½ times gravning med hænderne (man medbringer på botaniske ture normalt ikke skovle) trække sig op ved at lægge sig bagover. Der burde ved den holm være et advarselsskilt. Det kunne tænkes, at et barn vover sig derud. Det kunne ende fatalt.

Engelskgræs (*Armeria maritima*)

På ingen af de undersøgte holme er der set Engelskgræs. Planten vokser heller ikke på den lavtliggende Kyholm, og på Trindelen og Ægholm (alle Wessberg 1993) fandtes den kun i de områder, som ligger højest, og som derfor kun overskyldes en enkelt eller få gange om året.

Vegetationen på holmene ved Drejet

Da de ca. 10 holme, der er undersøgt, er opbygget på samme måde, ligger i samme område og stort set i samme niveau, er der selvsagt ikke megen forskel på vegetationen. Alle holme er totalt vegetationsdækkede. På de to største holme, som på flyfotoet er vist med pile og nummereret 1 og 2, er artstallet af naturlige årsager større end på holmene på få kvadratmeter. På hver af disse to største holme er der fundet 17 arter, på en af de meget små kun 4. Med undtagelse af denne, som mangler Strand-Malurt (*Artemisia maritima*), er der, uanset størrelse, nogle få arter, der findes på dem alle: Strand-Asters (*Aster tripolium*), Strand-Trehage (*Triglochin maritimum*), Strand-Annelgræs (*Puccinellia maritima*), en eller to Salturt-arter (*Salicornia* spp.) og Strand-Malurt. På flertallet af øerne vokser desuden begge arter af Hindebæger, Lav Hindebæger og Tæt blomstret Hindebæger (*Limonium humile* og *L. vulgare*), Strand-Vejbred (*Plantago maritima*), Strandgåsefod (*Suaeda maritima*), Vingefrøet- og Kødet Hindeknæ (*Spergularia media* og *S. marina*) og Harril (*Juncus gerardi*).

Men på de to største holme er den centrale del hævet en ubetydelighed, nok til, at der her – og kun her – vokser Rød Svingel (*Festuca rubra* ssp. *rubra*) og Alm. Kvik (*Elytrigia repens*). Ikke helt uventet blev der på den ene af de største holme fundet Stilket Kilebæger (*Halimione pedunculata*), men ikke i større mængde. Det er også kun en af de største holme, der rummer Sandkryb (*Glaux maritima*), og mængden af to af vore Kokleare-arter, Læge-Kokleare og Engelsk Kokleare (*Cochlearia officinalis* og *C. anglica*), er lille. Dansk Kokleare (*C. danica*) har jeg ikke fundet. I fladvandet omkring holmene er der hist og her vandplanter, mest Stilkfrugtet Vandkrans (*Zannichellia pedunculata*), men der er også lidt Smalbladet Ålegræs (*Zostera angustifolia*).

Strand-Malurt (*Artemisia maritima*)

På nogle få af holmene er Strand-Malurt dominerende, på andre er den i nogle partier tæt-voksende, i andre manglende eller fåtallig, og på en af de mindste mangler den helt. Den er fundet på de fire større øer her ved Hofmangave: Ægholm, Trindelen, Leammer og Kyholm.

Den botaniske undersøgelse af holmene

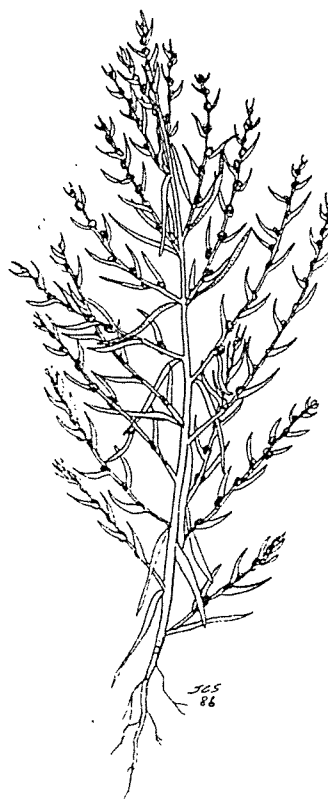
Der har ikke tidligere været foretaget botaniske undersøgelser på disse små, kystnære holme i den nordvestlige del af Odense Fjord.

Under mine ekskursioner til holmene den 23. august 1986, 21. maj 1992 og den 2. august 1992 har jeg set 24 arter. Nøjagtigt samme antal blev set på Trindelen (Wessberg 1993), der ligger få hundrede meter mod syd, og det var med undtagelse af fire, de samme arter, der fandtes på denne. Dette antal på omkring 25 arter i strandenge på småøer og holme er åbenbart karakteristisk. På Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (Løjtnant & Wessberg 1983) var der 22 arter, der var mere eller mindre salttålende, på Vår Holm og Kyø Holm ved Nibe (Wessberg 1986) 26 arter, og på Pletten (Løjtnant & Wessberg 1984), ligeledes i Mariager Fjord, stort set det samme antal.

I floralisten er der ikke skelnet mellem øerne, ligesom der heller ikke er angivet hyppighed. De anvendte plantenavne følger Dansk Feltflora (1991); med hensyn til *Atriplex* er dog fulgt Pedersen 1968.

Strandgåsefod (*Suaeda maritima*)

er meget almindelig på holmene og på de fire øer i Hofmangave-bugten. Den vokser oftest i selskab med Strand-Trehage (*Triglochin maritimum*), Vingefrøet Hindeknæ (*Spergularia media*) og Strand-Annelgræs (*Puccinellia maritima*) samt Salturt-arterne Alm. Salturt og Kortakset Salturt (*Salicornia europaea* og *S. ramosissima*).

Artemisia maritima (*Strand-Malurt*).
Aster tripolium (*Strand-Asters*).
Atriplex latifolia s. lat. (*Spyd-Mælde*).
 – **litoralis** (*Strand-Mælde*).
Cochlearia anglica (*Engelsk Kokleare*).
 – **officinalis** (*Læge-Kokleare*).
Elytrigia repens (*Alm. Kvik*).
Festuca rubra ssp. **rubra** (*Rød Svingel*).
Glaux maritima (*Sandkryb*).
Halimione pedunculata (*Stilket Kilebæger*).
Juncus gerardi (*Harri*).
Limonium humile (*Lav Hindebæger*).
 – **vulgare** (*Tæt blomstret Hindebæger*).
Plantago maritima (*Strand-Vejbred*).
Puccinellia maritima (*Strand-Annelgræs*).
 – **distans** (*Udspærret Annelgræs*).
Salicornia europaea (*Alm. Salturt*).
 – **ramosissima** (*Kortakset Salturt*).
Spergularia marina (*Kødet Hindeknæ*).
 – **media** (*Vingefrøet Hindeknæ*).
Suaeda maritima (*Strandgåsefod*).
Triglochin maritima (*Strand-Trehage*).
Zannichellia pedunculata (*Stilkfrugt Vandkrans*).
Zostera angustifolia (*Smalbladet Alegræs*).

Strand-Annelgræs (*Puccinellia maritima*)

findes på alle holmene ved Drejet, men ikke ret meget blomstrende. Det ses hyppigst i den alleryderste del af holmene sammen med bl.a. vore to Hindebæger-arter, Lav Hindebæger og Tæt blomstret Hindebæger (*Limonium humile* og *L. vulgare*), Strand-Asters (*Aster tripolium*) og Strandgåsefod (*Suaeda maritima*).

Citeret litteratur

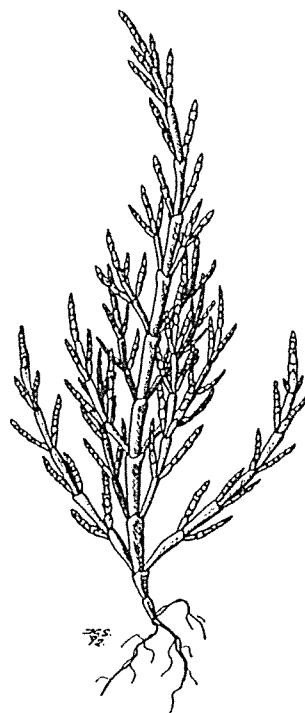
- Hansen, K. (red.), 1991: Dansk Feltflora, 5. opl. – København.
- Løjtnant, B. & E. Wessberg, 1983: Treskelbakkeholm – en ø-flora med noter. – Randers.
- & E. Wessberg, 1984: Pletten i Mariager Fjord – en ø-flora med noter. – Randers.
- Mikkelsen, Vald. M., 1969: Marsk, strandeng og strandsump. Planterne. – Danmarks Natur 4: 361–394. – København.
- Pedersen, A., 1968: Nogle kritiske, danske Atriplex-arter. – Bot. Tids. 63: 289–303.
- Trap, J.P., 1956: Danmark. Odense Amt. Bind V, I: 318. – København.
- Wessberg, E., 1986: Vår Holm og Kyø Holm – en ø-floraliste med noter. – Randers.
- 1993: Kyholm i Odense Fjord. Ø-flora nr. 45. – Randers.
- 1993: Ægholm i Odense Fjord. Ø-flora nr. 46. – Randers.
- 1993: Trindelen i Odense Fjord. Ø-flora nr. 47. – Randers.

Tak

Universitetslektor Alfred Hansen og seminarielektor Anfred Pedersen takkes for deres kommentarer til manuskriptet, ligesom de begge takkes for assistance i forbindelse med bestemmelse eller verificering af nogle planteindsamlinger. Lærer Jens Chr. Schou takkes, fordi jeg måtte benytte hans tegninger i ø-floraen. For velvillig økonomisk støtte takkes Fyns Amtskommune, Landskabsafdelingen.

Erik Wessberg
Sandagervej 13
Assentoft
8900 Randers

Alm. Salturt (*Salicornia europaea*)
og **Kortakset Salturt** (*S. ramosissima*) findes
begge på de fleste af holmene. På grund af
holmenes lave niveau har de ideelle vækst-
betingelser, specielt på og ved den lave klæg-
kant, som omgiver dem.

HIDTIDIGE Ø-UNDERSØGELSER

Hidtil er der i ø-floraserien udarbejdet floralister for følgende øer eller ø-grupper.
(BL) er Bernt Løjtnant og (EW) Erik Wessberg.

1. Anholt (1981). – (BL & EW). 50 pp.
2. Hjarnø i Horsens Fjord (1981). – (BL & EW). 26 pp.
3. Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (1983). – (BL & EW). 16 pp.
4. Klosterholm og Startøtterne i Nibe Bredning (1984). – (BL & EW). 24 pp.
5. Mellempoldene i Randers Fjord ved Udbyhøj (1984). – (BL & EW). 17 pp.
6. Pletten (Store Plet) i Mariager Fjord (1984). – (BL & EW). 14 pp.
7. Alrø i Horsens Fjord (1985). – (EW). 37 pp.
8. Møgelø i Julsø syd for Silkeborg (1985). – (EW). 19 pp.
9. Lille Plet i Mariager Fjord nord for Pletten (1985). – (BL & EW). 12 pp.
10. Paradisøerne i Borre Sø syd for Silkeborg (1985). – (EW). 19 pp.
11. Alrø Poller i Horsens Fjord sydøst for Alrø (1985). – (EW). 15 pp.
12. Tange Ø i Tange Sø (1985). – (EW). 13 pp.
13. Hov Røn nordøst for Gyllingnæs (1986). – (BL & EW). 17 pp.
14. Svanegrunden nordøst for Endelave (1986). – (BL). 20 pp.
15. Vår Holm og Kyø Holm i Limfjorden ved Nibe (1986). – (EW). 20 pp.
16. Fjandø i Nissum Fjord (1986). – (EW). 21 pp.
17. Egholm i Limfjorden sydvest for Mors (1986). – (BL & EW). 44 pp.
18. Søby Rev øst for Gyllingnæs (1986). – (BL & EW). 15 pp.
19. Agerø i Limfjorden sydvest for Mors (1987). – (EW). 34 pp.
20. Stenrevet i Randers Fjord vest for Udby (1987). – (EW). 13 pp.
21. Lundø mellem Skive Fjord og Lovns Bredning (1987). – (EW). 41 pp.
22. Stenklipperne i Limfjorden ved Agerø (1988). – (EW). 14 pp.
23. Odpold i Randers Fjord nord for Stenrevet (1988). – (BL & EW). 12 pp.
24. Livø i Limfjorden (1988). – (BL & EW). 75 pp.
25. Svinø i Gamborg Fjord sydøst for Middelfart (1989). – (EW). 33 pp.
26. Lilleø, Bregneø og Alø i Julsø syd for Silkeborg (1989). – (EW). 20 pp.
27. Store og Lille Rotholm i Risgårde Bredning nord for Hvalpsund (1989). – (EW). 21 pp.
28. Sankt Thomas i Skanderborg Sø (1990). – (EW). 11 pp.
29. Æbelø i Skanderborg Sø (1990). – (EW). 14 pp.
30. Kalvø i Skanderborg Sø (1990). – (BL & EW). 14 pp.
31. Mågeøerne ved Bogense (1991). – (BL & EW). 15 pp.
32. Tunø ved Samsø (1991). – (BL & EW). 56 pp.
33. Hornsgård Holm og Tøtten i Limfjorden nordvest for Nibe (1991). – (EW). 14 pp.
34. Torø i Lille Bælt syd for Assens (1991). – (EW). 23 pp.
35. Lindholm i Limfjorden øst for Thyholm (1991). – (BL & EW). 18 pp.
36. Kalvø i Genner Bugt (1991). – (EW). 19 pp.
37. Arup Holm i Limfjorden ved Feggesund (1991). – (BL & EW). 17 pp.
38. Barsø i Lille Bælt nordvest for Als (1991). – (EW). 39 pp.
39. Venø i Limfjorden sydøst for Thyholm (1992). – (EW). 42 pp.
40. Bågåø i Lille Bælt nordvest for Assens (1992). – (EW). 55 pp.

41. Gjøl i Limfjorden nordvest for Ålborg (1992). – (EW). 41 pp.
42. Ejlinge sydøst for Æbelø ved Bogense (1993). – (EW). 18 pp.
43. Dræet syd for Æbelø ved Bogense (1993). – (EW). 19 pp.
44. Leammer i Odense Fjord ved Hofmansgave (1993). – (EW). 19 pp.
45. Kyholm syd for Leammer i Odense Fjord (1993). – (EW). 12 pp.
46. Ægholm i Odense Fjord ved Hofmansgave (1993). – (EW). 12 pp.
47. Trindelen i Odense Fjord ved Hofmansgave (1993). – (EW). 13 pp.
48. Holmene ved Drejet i Odense Fjord (1993). – (EW). 12 pp.

AKTUELLE Ø-UNDERSØGELSER

Siden 1983 er der endvidere foretaget floristiske undersøgelser – med henblik på
darbejdelse af floralister – på følgende øer eller ø-grupper – regnet fra nord:

Rønnerne mellem Frederikshavn og Strandby.
Hornfiskrøn syd for Læsø.
Øland ved Limfjorden vest for Gjøl.
Fur i Limfjorden.
Fuglholm i Limfjorden mellem Jegindø og Agerø.
Rønland øst for Harboør Tange.
Jegindø i Limfjorden øst for Thyholm.
Piggen i Randers Fjord.
Sejerø sydvest for Sjællands Odde.
Lindholm nordøst for Stavns Fjord ved Samsø.
Kyholm vest for Lindholm.
Kolderne i Stavns Fjord ved Samsø.
Ægholm i Stavns Fjord ved Samsø.
Sværn i Stavns Fjord ved Samsø.
Mejlsholm i Stavns Fjord ved Samsø.
Hjortholm i Stavns Fjord ved Samsø.
Eskeholm i Stavns Fjord ved Samsø.
Brokold i Stavns Fjord ved Samsø.
Vorsø i Horsens Fjord.
Vorsø Kalv i Horsens Fjord sydvest for Vorsø.
Orø i Isefjorden.
Nekselø i Nekselø Bugt.
Endelave sydvest for Samsø.
Drættegrund sydvest for Æbelø ved Bogense.
Mejlø ved Hindsholm.
Bogø ved Hindsholm.
Vejlø ved Hindsholm.
Vejlø Kalv ved Hindsholm.
Ølsemagle Revle i Køge Bugt.

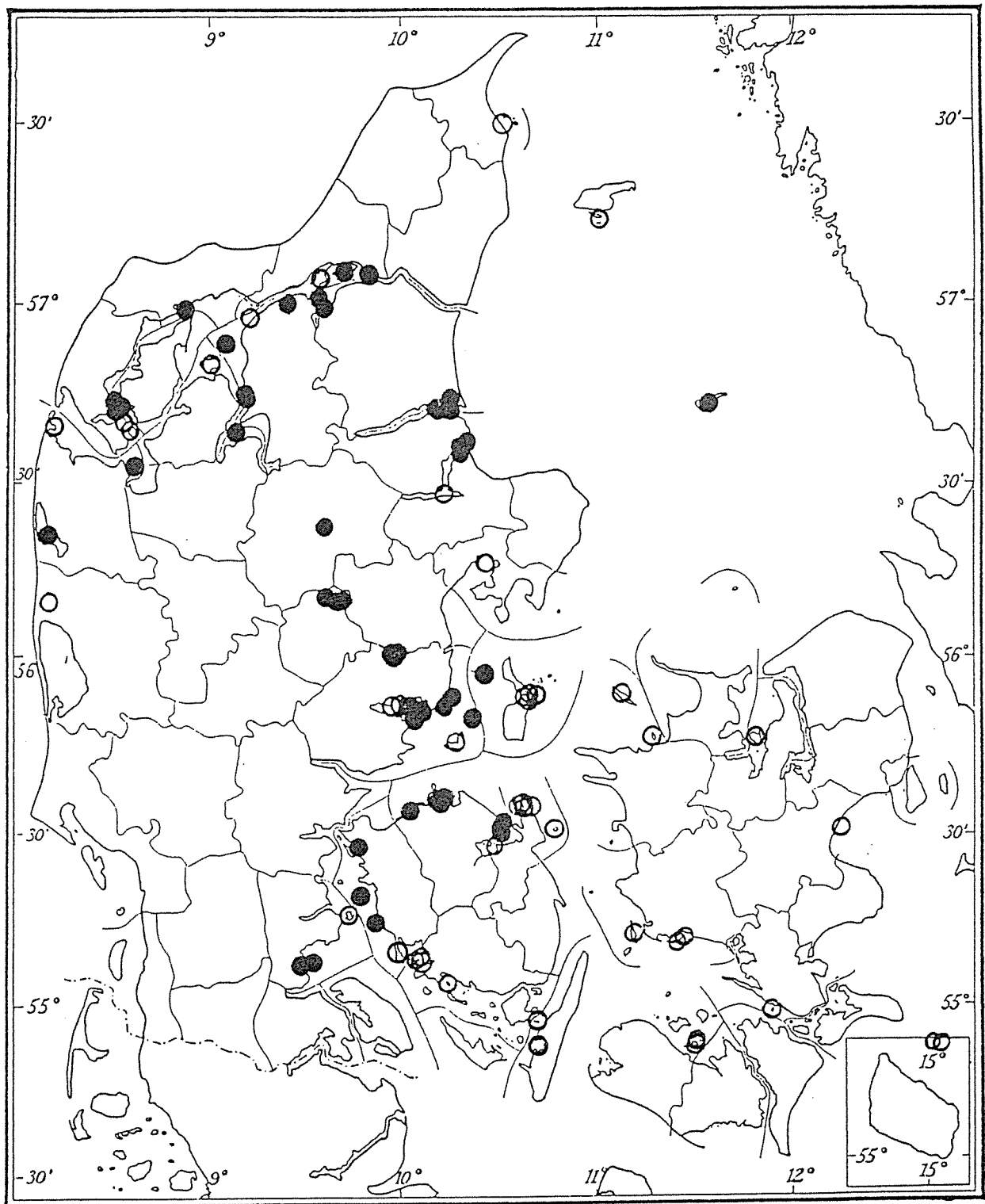
Tornø i Odense Fjord.
Romsø i Store Bælt.
Årø i Lille Bælt nordvest for Assens.
Agersø i Store Bælt sydvest for Skælskør.
Ormø i Holsteinborg Nor øst for Glænø.
Helnæs nordvest for Fåborg.
Vigø i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
Bjørnø syd for Fåborg.
Masnedø ved Vordingborg.
Siø mellem Tåsinge og Langeland.
Lilleø i Smålandsfarvandet nord for Askø.
Askø i Smålandsfarvandet nord for Bandholm.
Langø i Lindelse Nor syd for Rudkøbing.
Christiansø ved Bornholm.
Frederiksø ved Bornholm.

NB: Alle oplysninger om plantefund fra disse øer har stor interesse.

Kødet Hindeknæ (*Spergularia marina*)

Begge strandensarter af Hindeknæ er på holmene, mest vel nok af Vingefrøet Hindeknæ (*S. media*), som tåler større saltkoncentration end Kødet Hindeknæ.

●: Øer, for hvilke der er udarbejdet floralister.

○: Øer, for hvilke floralister er under udarbejdelse. I øvrigt henvises til de 3 foregående sider.